

UCHWAŁA NR 245.XXX.2021
RADY GMINY MOCHOWO

z dnia 28 października 2021 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022 - 2024

Na podstawie art.179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.)¹⁾ uchwala się, co następuje:

§ 1. Uchwala się „Gminny Program Wspierania Rodziny” na lata 2022 – 2024 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Mochowo.

§ 3. Uchwała wchodzi z życiem z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy
Mochowo

Zofia Witkowska

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 roku, poz. 159 i poz. 1006.

**Załącznik do
Uchwały Nr 245.XXX.2021
Rady Gminy Mochowo
z dnia 28 października 2021 r.**

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
NA LATA 2022 - 2024**

Spis treści

I. WSTĘP.....	3
II. PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU	4
III. ORGANIZACJA POMOCY DZIECKU I RODZINIE	4
IV. CHARAKTERYSTYKA GMINY	5
V. POMOC SPOŁECZNA.....	10
VI. ANALIZA SWOT LOKALNEGO SYSTEMU WSPIERANIA RODZINY.....	15
VII. CELE GŁÓWNE I SZCZEGÓŁOWE	17
VIII. NAJWAŻNIEJSZE PRIORYTETY W REALIZACJI PROGRAMU.....	18
IX. SPOSOBY REALIZACJI PROGRAMU.....	18
X. ZAKOŃCZENIE	20

I. WSTĘP

Rodzina jest podstawowym i jednocześnie najważniejszym środowiskiem, które powinno zapewnić dziecku bezpieczeństwo. W niej to właśnie dziecko zdobywa pierwsze doświadczenia, doznaje pierwszych odczuć emocjonalnych, przyswaja sobie obowiązujące wzorce i zasady współżycia, a także utożsamia się ze swoim najbliższym otoczeniem.

Zdarza się, że rodzina przestaje prawidłowo funkcjonować. W takich przypadkach znaczną rolę odgrywają instytucje i służby zobligowane do pomocy rodzinie, które wspierają i podejmują na jej rzecz określone działania. Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy również problem ubóstwa, czy długotrwałego bezrobocia.

Gminny Program Wspierania Rodziny, zwany dalej Programem, jest dokumentem wyznaczającym zespół planowanych działań mających na celu wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w procesie przywracania zdolności tych rodzin do prawidłowego funkcjonowania, a w szczególności poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci.

Realizowane w ramach Programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloproblemowej, należy docenić i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Stąd założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej, już na etapie, gdy problemy się zaczynają oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę.

W celu umacniania rodziny tworzy się w Gminie Mochowo Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022 – 2024, jako zespół działań wszystkich instytucji niosących pomoc dziecku i rodzinie.

II. PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. z 1997 r., Nr 78 poz. 483 ze zm.),
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r., poz. 1372 ze zm.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r., poz. 821 ze zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r., poz. 1249),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r., poz. 1119),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r., poz. 2050 ze zm.),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 ze zm.),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r., poz. 1359),
- Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r., poz. 1327 ze zm.),
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r., poz. 1329).

III. ORGANIZACJA POMOCY DZIECKU I RODZINIE

1. Podział kompetencji w zakresie organizacji pomocy dziecku i rodzinie pomiędzy samorządami.

1.1 Gmina - wspieranie rodziny.

a) Profilaktyka,

b) Praca z rodziną.

1.1.1. Powiat.

a) Rodzinna piecza zastępcza,

b) Instytucjonalna piecza zastępcza,

c) Usamodzielnienia.

1.1.2. Samorząd Wojewódzki.

a) Ośrodek adopcyjny,

b) Interwencyjny ośrodek proadopcyjny,

c) Regionalna placówka opiekuńczo- wychowawcza.

Pomoc powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin poprzez przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych przy wykorzystaniu własnych zasobów i możliwości oraz zasobów środowiska. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są obowiązane do współudziału w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej. Pomoc powinna być nakierowana na wsparcie dziecka w rodzinie i w środowisku lokalnym przy wykorzystaniu grup samopomocowych, organizacji pozarządowych i innych instytucji działających na rzecz rodziny i dziecka; wsparcie instytucjonalne w sytuacji, gdy osoba, jej

otoczenie, rodzina, środowisko lokalne, staje przed problemami, których samodzielnie nie potrafi rozwiązać.

IV. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Mochowo, zajmująca powierzchnię 143,71 km² jest jedną z 314 gmin Mazowsza. Znajduje się w północno-zachodniej części województwa mazowieckiego, w dorzeczu rzek Sierpienicy i Skrwy Prawej. Zlokalizowana w południowo-zachodniej części powiatu sierpeckiego, stanowi 16,83 % jego powierzchni. Graniczy z gminą Gozdowo, gminą Sierpc i gminą Szczutowo.

Liczba ludności na terenie Gminy Mochowo na koniec roku 2020 wyniosła 5.941 osób, z czego 2.990 osób (50,32%) stanowili mężczyźni, a 2.951 - kobiety. W okresie 2010-2020 liczba mieszkańców Gminy zmalała o 227 osób (3,8%).

Tabela 1. Ludność Gminy Mochowo z podziałem na płeć w latach 2010-2020.

Wyszczególnienie	jedn. miary	2010	2013	2017	2018	2019	2020
Ogółem	osoba	6168	6126	6091	6050	6009	5941
Mężczyźni	osoba	3092	3071	3056	3050	3027	2990
	%	50,13%	50,13%	50,17%	50,41%	50,37%	50,32%
Kobiety	osoba	3076	3055	3035	3000	2982	2951
	%	49,87%	49,87%	49,83%	49,59%	49,63%	49,68%

Źródło: Dane GUS

Analizując populację ludności Gminy Mochowo, odnotowano postępujący od kilkunastu lat ciągły i systematyczny spadek liczebności. Przyczyną tego stanu rzeczy jest ujemny przyrost naturalny (więcej zgonów niż urodzeń – starzenie się społeczeństwa) a także migracje zewnętrzne poza teren Gminy Mochowo.

Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Mochowo z podziałem na 3 grupy:

- grupa w wieku przedprodukcyjnym (0-14 lat),
- grupa w wieku produkcyjnym (15-59 lat dla kobiet oraz 15-64 lat dla mężczyzn),
- grupa w wieku poprodukcyjnym (60 lat i więcej dla kobiet oraz 65 lat i więcej dla mężczyzn) prezentuje się następująco:

Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Mochowo w latach 2018-2020.

Grupa wiekowa	Ogółem 2018 r.	Udział % 2018 r.	Ogółem 2019 r.	Udział % 2019 r.	Ogółem 2020 r.	Udział % 2020 r.
Ludność w wieku przedprodukcyjnym 14 lat i mniej	961	15,88%	1126	18,74%	962	16,19%
w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni;	4092	67,64%	3859	64,22%	3937	66,27%
W wieku poprodukcyjnym powyżej 65 r.ż. kobiety powyżej 67 r.ż. mężczyźni	997	16,48%	1024	17,04%	1042	17,54%
OGÓŁEM	6050	100,00%	6009	100,00%	5941	100,00%

Źródło: Dane GUS

Ludność Gminy w poszczególnych grupach wiekowych pod względem płci nie różni się znacznie. Na uwagę zasługuje dysproporcja mieszkańców powyżej 65 roku życia. Kobiet w tym przedziale wiekowym jest ponad połowę więcej niż mężczyzn.

Analizując dane zawarte w tabeli nr 2 należy stwierdzić, że w latach 2018-2020 najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku produkcyjnym – odpowiednio 67,64%, 64,22% i 66,27% populacji Gminy Mochowo. Natomiast ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 15,88% (2018 r.), 18,74% (2019 r.), 16,19% (2020 r.) a w wieku poprodukcyjnym – 16,48% (2018 r.), 17,04%, (2019 r.) i 17,54% (2020 r.) mieszkańców Gminy.

Porównując rok 2020 z rokiem 2018 widzimy wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym (o 0,5 punktu procentowego) i jednocześnie spadek populacji wśród ludności w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym.

Znaczący wpływ na zamożność mieszkańców, a tym samym na rozwój Gminy mają mieszkańcy w wieku produkcyjnym. Ze względu na brak na terenie Gminy Mochowo większych ośrodków przemysłowych, mogących zatrudnić poszukujących pracy, niezbędne jest poszukiwanie pracy poza jej terenem.

Na terenie Gminy Mochowo wg stanu na 31.12.2020 r. funkcjonowało 328 podmiotów gospodarczych. Dla porównania na dzień 31.12.2010 r. - 238 podmiotów było wpisanych do rejestru REGON. Wzrost na przestrzeni tych sześciu lat o ponad 37,8 % świadczy o rozwoju przedsiębiorczości na lokalnym rynku.

Największy udział mają firmy z sektora budowlanego, przemysłowego i rolniczego. W najbliższych latach, możemy obserwować skutki niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej wywołanej obecną epidemią COVID-19 w postaci spadku ilości przedsiębiorstw, wzrostu bezrobocia.

Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON Gminy Mochowo w latach 2010-2020 r.

Rodzaj działalności	2010	2013	2017	2018	2019	2020	% udział 2020 r.
Pozostała działalność	134	136	149	172	181	178	54%
Przemysł i budownictwo	58	72	82	97	110	128	39%
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	46	39	26	21	21	22	7%
Ogółem	238	247	257	290	312	328	100%

Źródło: Dane GUS

Jedną z najbardziej istotnych cech społeczności Gminy jest wysoki wskaźnik osób pozostających bez pracy. Zjawisko to jest charakterystyczne dla wiejskich obszarów rolniczych, do których zalicza się Gmina Mochowo. Dane z lat 2014 - 2020 pokazują spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych o 7,1 punktów procentowych.

Stopa bezrobocia na koniec grudnia 2020 r. w powiecie sierpeckim ukształtowała się na poziomie 15,7%. Stopa bezrobocia w tym samym czasie w kraju wyniosła 6,2%, w woj. mazowieckim 5,2%, co wskazuje, że sytuacja w naszym powiecie jest 2,5-3 krotnie bardziej niekorzystna niż w skali województwa/kraju.

Brak miejsc pracy i możliwości podjęcia zatrudnienia, to znaczący czynnik generujący ubóstwo.

Liczba osób bezrobotnych według stanu na 31.12.2020 r. wyniosła w powiecie sierpeckim 2925 osób.

Tabela 4. Liczba osób bezrobotnych z Gminy Mochowo zarejestrowanych w PUP Sierpc w latach 2014-2020.

Rok	Ogółem	w tym kobiety	% udział kobiet	Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie sierpeckim
2020	438	261	60,00%	15,7%
2019	436	277	64,00%	15,0%
2018	468	282	60,00%	16,6%
2017	463	284	61,00%	17,4%
2014	585	326	56,50%	22,8%

Źródło: Dane PUP w Sierpcu

Na dzień 31.12.2020 r. w Gminie Mochowo udział bezrobotnych zarejestrowanych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 11,1%. Dla powiatu sierpeckiego wielkość ta ukształtowała się na poziomie 8,4%.

Zgodnie z wynikami BAEL kobiety niezmiennie stanowią około 52% ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej. Wśród aktywnych zawodowo stanowią one ok. 45%, a wśród biernych

zawodowo jest ok. 60% kobiet. Stopa bezrobocia kobiet jest wyższa niż stopa bezrobocia mężczyzn. Kobietom trudniej jest powrócić do pracy zwłaszcza po dłuższej przerwie związanej z urlopem macierzyńskim, bądź wychowawczym. Są one w większym stopniu niż mężczyźni obciążone obowiązkami rodzinnymi, opieką nad osobami zależnymi i prowadzeniem domu.

Dodatkowym problemem jest zatrudnienie w „szarej strefie”, bez umowy, niedostrzeganie potrzeby zabezpieczenia emerytalno – rentowego w przyszłości oraz obawa przed utratą świadczeń socjalnych.

Tabela 5. Osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP Sierpc w latach 2014-2020 wg wieku.

ROK	2014	2017	2018	2019	2020
18-24 lata	819	508	463	393	416
25-34 lata	1262	945	927	823	866
35-44 lata	902	758	722	662	667
45-54 lata	813	611	571	484	533
55 i więcej	482	430	423	424	423
Ogółem	4278	3252	3106	2786	2925

Źródło: Dane PUP w Sierpcu

Największą grupę wśród osób zarejestrowanych jako bezrobotne (43,8% ogółu) stanowią ludzie młodzi w wieku 18-34 lata, dopiero wchodzący na rynek pracy, którzy ze względu na brak doświadczenia zawodowego, mają problem ze znalezieniem zatrudnienia.

Tabela 6. Osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP Sierpc w latach 2014-2020 wg wykształcenia.

ROK	2014	2017	2018	2019	2020
Wyższe	413	311	324	296	316
Liceum ogólnokształcące	1068	818	296	263	299
Policealne i średnie zawodowe	354	304	801	700	752
Zasadnicze zawodowe	1223	882	840	732	760
Gimnazjalne i poniżej	1220	937	845	795	798
Ogółem	4278	3252	3106	2786	2925

Źródło: Dane PUP w Sierpcu

Niepokojącym zjawiskiem jest wzrost w 2020 r. w porównaniu do roku 2019 liczby osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym i zawodowym, co świadczyć może o nieadekwatnych kwalifikacjach do potrzeb rynku pracy.

Analizując statystyki osób bezrobotnych pod kątem ich wykształcenia, widzimy, że najbardziej liczną grupę stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, gimnazjalnym i podstawowym (53,3% ogółu bezrobotnych).

Do liczby zarejestrowanych osób, należy doliczyć nieokreśloną liczbę niezarejestrowanych bezrobotnych oraz tzw. ukryte bezrobocie, czyli nadmierne zatrudnienie w gospodarstwach rolnych. Trzeba również skorygować te dane w dół o osoby formalnie niezatrudnione, ale faktycznie pracujące, czemu sprzyja wysokie obciążenie wynagrodzeń podatkami, składkami ZUS itp.

Celem poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy na aktywizację zawodową bezrobotnych oraz na obsługę nowych form pomocy przewidzianych w ustawie „COVID-19” w powiecie sierpeckim przyznane zostały dodatkowe środki finansowe.

Mochowo jest typowo rolniczą gminą, znajduje się w strefie oddziaływania Sierpca i Płocka, co z jednej strony zwiększa mieszkańcom możliwości zatrudnienia, ale z drugiej strony stanowi negatywny bodziec dla rozwoju lokalnego.

Gmina Mochowo ma możliwości korzystania z zasobów dużych miast zlokalizowanych w okolicy. Ze względu na położenie w znacznej odległości od głównych dróg znaczenia nabiera lokalna drobna przedsiębiorczość zarówno w zakresie tworzenia miejsc pracy jak i możliwości samo zatrudnienia.

W gminie Mochowo funkcjonują trzy szkoły podstawowe w Mochowie, w Bożewie, w Ligowie. Łącznie w szkołach podstawowych uczy się 468 uczniów. W szkołach znajdują się 3 przedszkola oraz 3 oddziały przedszkolne dla dzieci w wieku 6 lat, dysponujące łącznie 145 miejscami.

Przy Szkole Podstawowej w Ligowie działa Centrum Kształcenia na Odległość Na Wsi, gdzie mieszkańcy mogą skorzystać z bezpłatnych kursów i szkoleń prowadzonych drogą internetową. Gmina nie posiada ofert kształcenia na poziomie średnim, zawodowym i wyższym. Najbliższe szkoły ponadpodstawowe są w Sierpcu, Płocku, Skępem, Studzieńcu.

Mochowo jest najlepiej wyposażoną wsią jeśli chodzi o obiekty sportowe. Tutaj funkcjonuje jedyne stowarzyszenie opierające swoją działalność na sporcie, tj. Klub Sportowy Sparta Mochowo. W 2013 roku powstał obiekt sportowy Orlik, który stał się jednym z najważniejszych ośrodków sportowo rekreacyjnym w gminie. Na terenie gminy znajdują się jeszcze dwa boiska piłkarskie. Dobrze wyposażona baza sportowa tworzy możliwość samorealizacji do rozwoju sportu i zainteresowań.

Gmina posiada również dobrze działający system pomocy społecznej. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mochowie jest wyodrębnioną jednostką organizacyjną administracji samorządowej.

Gmina Mochowo posiada 3 biblioteki w tym 1 dostosowaną do potrzeb osób niepełnosprawnych. W bibliotekach znajdują się komputery z dostępem do Internetu dostępne dla czytelników.

W gminie Mochowo nie funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury, dlatego główną funkcję kulturotwórczą w gminie odgrywa Gminna Biblioteka Publiczna w Mochowie oraz jej filie w Bożewie i Ligowie. Od 2016 roku funkcjonuje również gminne kino „Kino za rogiem”.

Najczęstszym inicjatorem i organizatorem imprez o charakterze kulturalnym jest Urząd Gminy. Od 2004 roku organizował między innymi dożynki gminne, bieg trzeźwości, rodzinny festyn sportowy oraz współorganizował imprezy strażackie.

Punktem wyjścia do określenia zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Mochowo na lata 2022-2024 jest analiza danych osobowych i rodzin objętych wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mochowie.

V. POMOC SPOŁECZNA

Ustawa o pomocy społecznej bardzo jasno definiuje pomoc społeczną. Zgodnie z art. 2.1. powyższej ustawy: *„Pomoc społeczna jest instytucja polityki społecznej państwa mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości”*.

Ustawa o pomocy społecznej przewiduje kilkanaście przyczyn ubiegania się o pomoc społeczną. Na przestrzeni lat, wśród dominujących powodów korzystania ze świadczeń pomocy społecznej znajdują się cztery przesłanki: długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, ubóstwo i bezrobocie (zmienia się jedynie miejsce konkretnego czynnika w strukturze problemów).

Oprócz zadań wynikających z w/w ustawy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mochowie realizuje również zadania wynikające z innych ustaw : np. wynikające z ustawy o systemie oświaty to przyznawanie pomocy materialnej o charakterze socjalnym (stypendia szkolne i zasiłki szkolne).

Zadania określone ustawą o świadczeniach rodzinnych obejmują w szczególności przyznanie oraz wypłatę niżej wymienionych świadczeń:

- zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami,
- świadczeń opiekuńczych (zasiłków pielęgnacyjnych, świadczeń pielęgnacyjnych, specjalnych zasiłków opiekuńczych),
- świadczenie wychowawcze,
- jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka,
- świadczeń rodzicielskich.

Ponadto wypłacone są świadczenia określone ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawą o pomocy państwa w wychowaniu, ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Wybrane rodzaje pomocy udzielanej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Mochowie

Działalność Ośrodka jest finansowana ze środków budżetowych. Środki finansowe na realizację zadań zleconych przekazywane są z budżetu państwa do budżetu gminy. Ta z kolei ponosi samodzielne koszty związane z finansowaniem pomocy społecznej, w zakresie należącym do zadań własnych. Nadzór nad działalnością OPS sprawuje Wójt Gminy.

W 2020 r. GOPS w Mochowie przyznał świadczenia w formie pieniężnej i niepieniężnej 376 osobom, pomoc objęła łącznie 898 członków wspomaganych rodzin. Porównując dwa wcześniejsze lata, skala udzielanej pomocy ma tendencję malejącą (spadek o 26,5% w porównaniu do roku 2018). Jest to zapewne wynikiem realizacji programu 500+, dzięki któremu najuboższe rodziny z dziećmi, otrzymały regularne wsparcie finansowe na zaspokojone podstawowych potrzeb życiowych.

Tabela 7. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia za lata 2018-2020.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie			
Liczba osób	512	394	376
Liczba rodzin	447	324	292
Liczba osób w rodzinach	1621	1062	898
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie pieniężne			
Liczba osób	423	321	292
Liczba rodzin	422	321	292
Liczba osób w rodzinach	1136	795	713
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie niepieniężne			
Liczba osób	238	147	114
Liczba rodzin	126	82	81
Liczba osób w rodzinach	491	297	198

Źródło: Dane GOPS w Mochowie

Osoby i rodziny korzystające z pomocy Ośrodka borykały się z różnorodnymi problemami. Od lat dominującym powodem przyznawania pomocy jest bezrobocie i ubóstwo. Klienci otrzymujący pomoc finansową ze względu na występujące bezrobocie, to najczęściej osoby z niskimi kwalifikacjami zawodowymi, cechujący się biernością i niezaradnością życiową. Inne często występujące problemy społeczne to: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz długotrwała i ciężka choroba lub niepełnosprawność.

Tabela 8. Główne problemy z powodu, których udzielane były świadczenia z pomocy społecznej w latach 2018-2020.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Bezrobocie	179	121	135
Ubóstwo	157	126	75
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych	123	142	126
Długotrwała i ciężka choroba	72	19	56
Niepełnosprawność	61	32	49

Źródło: Dane GOPS w Mochowie

Najczęściej pomoc jest udzielana w formie zasiłku celowego. Jest to świadczenie fakultatywne przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Tabela 9. Formy pomocy finansowej udzielonej przez OPS w Mochowie w latach 2018-2020.

Świadczenia finansowe	2018	2019	2020
Zasiłek stały	47	38	30
Zasiłek okresowy	123	118	106
Zasiłek celowy, <i>w tym zasiłek celowy specjalny</i>	284 55	165 33	156 36
Razem	454	321	292

Źródło: Dane GOPS w Mochowie

W 2020 r. w porównaniu do roku 2018, ilość przyznanych świadczeń była mniejsza o 162, co stanowi spadek rozmiarów udzielonej pomocy o 35,7%. Może to stanowić pozytywny sygnał, świadczący o poprawie stopy życia mieszkańców Gminy Mochowo.

Tabela 10. Intensywność pomocy społecznej w Gminie Mochowo w latach 2011-2020.

Lata	2011	2012	2013	2018	2019	2020
Liczba mieszkańców	6156	6149	6126	6050	6009	5941
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	638	623	678	512	394	376
Liczba osób w rodzinach	1997	2418	2033	1621	1062	898
Wskaźnik intensywności pomocy społecznej = Liczba osób korzystających z pomocy społecznej / liczba mieszkańców	10,36 %	10,13 %	11,06 %	8,46 %	6,56 %	6,33 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wg zestawionych danych na koniec 2013 roku 11,06 % mieszkańców będących członkami rodzin stanowiących 33% ogółu mieszkańców korzystała z pomocy społecznej. W 2020 r. wskaźnik ten wyniósł 6,33%, co wskazuje, że liczba beneficjentów pomocy społecznej zmalała o prawie połowę.

W stosunku do osób, znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej stosuje się system dodatków mieszkaniowych z zachowaniem ustawowych warunków ich przyznawania. Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych kształtuje się następująco: w 2018 roku: 19 gospodarstw domowych (269 świadczeń), w 2019 roku: 24 gospodarstwa domowe (240 świadczeń) oraz w 2020 roku: 26 gospodarstw domowych (245 świadczeń). W mieszkaniowym zasobie gminy, który obejmuje lokale mieszkalne własnościowe lub użytkowane na dzień 31.12.2020 roku było 18 lokali mieszkalnych. W 2020 roku zakończono budowę budynku wielorodzinnego w miejscowości Choczeń, w którym znajduje się 8 lokali mieszkalnych. Powyższy fakt niewątpliwie wpłynął na poprawę zasobu mieszkaniowego gminy.

Procedura „Niebieskiej Karty”

Tabela nr 11. Liczba „Niebieskich kart” wszczynających procedurę

	2018	2019	2020
Liczba sporządzonych „Niebieskich Kart,, wszczynających procedurę	13	4	3

(Źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mochowie)

Na przestrzeni ostatnich trzech lat zauważalny jest spadek ujawnienia przypadków przemocy w rodzinie. Otwarcie się na problem przemocy, jak również fakt rosnącego zainteresowania zjawiskiem przemocy, o którym szeroko dyskutują media, ułatwia tym osobom podjęcie działań zmierzających do poprawy własnej sytuacji.

Tabela nr 12. Charakterystyka osób doświadczających przemoc i stosujących przemoc, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskiej karty”

Rok	Płeć	Charakterystyka osób, wobec których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie				Charakterystyka osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie			
		Ogółem	do 18 r. życia	od 18 do 67 lat	od 67 lat	Ogółem	do 18 r. życia	od 18 do 67 lat	od 67 lat
2018	Kobiety	13	0	12	1	0	0	0	0
	Mężczyźni	2	1	1	0	13	0	12	1
2019	Kobiety	4	1	2	0	0	0	0	0
	Mężczyźni	0	0	0	0	4	0	4	0
2020	Kobiety	3	0	3	0	0	0	0	0
	Mężczyźni	0	0	0	0	3	0	3	0

Asystent rodziny

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Mochowie zatrudniony jest asystent rodziny w oparciu o umowę o pracę w zadaniowym systemie czasu pracy. Zgodnie z ustawą asystent rodziny może pracować maksymalnie z 15 rodzinami.

Tabela nr 13. Ilość rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2016 - 2018

Ilość rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	2018	2019	2020
Ilość rodzin	12	11	13
Ilość dzieci w rodzinach	25	22	25

(Źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mochowie)

W 2017 roku asystenci objęli wsparciem, w ramach swoich zadań, również rodziny zgodnie z zapisem ustawy „Za życiem”. Ustawa ta dedykowana jest kobietom w ciąży i ich rodzinom a także rodzinom, w których przyszły na świat ciężko chore dzieci. Asystent w tych rodzinach pełni funkcję koordynatora w dostępie rodziny do świadczeń należnych jej z racji problemu zdrowotnego dziecka.

Współpraca z asystentem rodziny, poza sytuacjami kiedy obowiązek ten nakłada sąd, jest dobrowolna i następuje po podpisaniu deklaracji o współpracy. Czas współpracy jest różny w zależności od występujących problemów i determinacji rodziny, aby problemy te przezwyciężyć. Obserwuje się, że okres współpracy z asystentem wydłuża się z uwagi na mnogość problemów występujących w środowiskach. Po zakończeniu współpracy z rodziną zostaje ona objęta monitoringiem przez kolejne 3 miesiące.

Osoby i rodziny korzystające z pomocy Ośrodka borykają się z wieloma problemami generującymi wiele dysfunkcji. Dominującym powodem przyznawania pomocy jest niezaradność życiowa, niski dochód rodziny i nieradzenie w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Klienci otrzymujący pomoc finansową ze względu na występujące bezrobocie

to najczęściej osoby z niskimi kwalifikacjami zawodowymi, cechujący się biernością i niezaradnością życiową.

Tabela nr 14. Opieka i wychowanie dzieci w pieczy zastępczej

2018		2019		2020	
Liczba dzieci	Kwota	Liczba dzieci	Kwota	Liczba dzieci	Kwota
3 dzieci w pieczy zastępczej	130.652,44 zł	2 dzieci w pieczy zastępczej	136.886,24 zł	2 dzieci w pieczy zastępczej	120.905,75 zł
5 dzieci w Domu Dziecka		6 dzieci w Domu Dziecka		4 dzieci w Domu Dziecka	

(Źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mochowie)

Pomimo działań instytucji wspierających rodzinę na mocy postanowienia sądu małoletnie dzieci są odbierane rodzicom biologicznym i umieszczane w pieczy zastępczej. Rolą asystenta rodziny jest udzielanie wsparcia rodzinie biologicznej, aby odzyskała zdolność wypełniania funkcji opiekuńczych i mógł nastąpić powrót dzieci. Dane zawarte w powyższej tabeli pokazują, że liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w ostatnich trzech latach utrzymuje się na podobnym poziomie.

VI. ANALIZA SWOT LOKALNEGO SYSTEMU WSPIERANIA RODZINY.

I. Mocne strony:

1. Otwartość Urzędu Gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, placówek oświatowych, służby zdrowia, policji, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz organizacji pozarządowych działających na polu pomocy społecznej;
2. Kompetentna i oddana, ale też stale doskonaląca się kadra pomocy społecznej;
3. Dostęp do Punktu Konsultacyjnego działającego w ramach Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
4. Dostępność usług opiekuńczych świadczonych rodzinom;
5. Sprawnie działający Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałaniu Przemocy w Rodzinie;
6. Działanie na rzecz dzieci i rodzin, organizowanie zajęć pozalekcyjnych, organizowanie wypoczynku letniego;
7. Potencjał młodych utalentowanych ludzi otwartych na świat;
8. Zabezpieczenie w budżecie gminy niezbędnych środków na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny.
9. Funkcjonowanie w gminie Karty Dużej Rodziny.
10. Działanie Zespołu Interdyscyplinarnego na rzecz rodzin doznających przemocy w rodzinie.

11. Realizacja rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”.
12. Wsparcie rodziny przez asystenta rodziny.
13. Realizacja programu wsparcia dla rodzin „Za życiem”.
14. Działalność palcówek oświatowych.

II. Słabe strony:

1. Brak rodzinnego poradnictwa specjalistycznego.
2. Brak centrum informacji i koordynacji działań związanych z niepełnosprawnością.
3. Zbyt mała aktywność osób i rodzin w zakresie organizacji grup wsparcia.
4. Brak lokali socjalnych.
5. Słaba aktywność społeczna.
6. Brak świetlicy socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży.

III. Szanse:

1. Możliwość pozyskiwania środków pozabudżetowych, środków unijnych na tworzenie nowych form pracy z rodziną;
2. Istnienie wielu organizacji pozarządowych;
3. Aktywność społeczna mieszkańców gminy.

IV. Zagrożenia:

1. Niestabilny system prawny w zakresie wspierania rodziny i pomocy społecznej.
2. Brak świadomości problemu i umiejętności szukania pomocy przez rodziny dysfunkcyjne.
3. Zagrożenie funkcjonowania rodziny poprzez uzależnienia, bezrobocie, długotrwałe ubóstwo, przemoc w rodzinach.
4. Występowanie zjawiska bezrobocia i uzależnienia od pomocy społecznej;
5. Ograniczenia finansowe.

Diagnostując środowiska rodzinne zagrożone dysfunkcją w różnych sferach życia, nie można zapomnieć o osobach korzystających z pomocy oferowanej przez ośrodki pomocy społecznej. Trzeba mieć jednak świadomość, iż dane statystyczne nie są w stanie przedstawić rzeczywistych problemów osób, które często żyją na krawędzi ubóstwa lub też nie korzystają ze wsparcia ośrodka pomocy społecznej. Celem programu jest stworzenie takiego systemu wsparcia, który pozwoliłby na wspieranie i wspomaganie rodziny przeżywającej trudności, tak aby mogła ona prowadzić do prawidłowego funkcjonowania i pełnienia roli opiekuńczej i wychowawczej, zamiast zastępować ją w pełnieniu tych funkcji. Założeniem programu jest więc wspieranie rodziny naturalnej już na etapie, gdy problemy się zaczynają oraz zapobieganie konieczności umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Praca z rodziną prowadzona musi być również w przypadku umieszczenia dziecka poza rodziną. Zgodnie bowiem z ideą ustawy o wspieraniu rodziny piecza zastępcza powinna mieć charakter okresowy, a praca z rodzinami biologicznymi powinna przynieść pozytywne efekty w postaci możliwości powrotu dzieci do rodziny biologicznej.

VII. CELE GŁÓWNE I SZCZEGÓŁOWE

Cel główny:

Wspieranie rodzin przeżywających trudności wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych w procesie przywracania ich zdolności do prawidłowego funkcjonowania.

Cele szczegółowe i założenia gminnego programu opieki nad dzieckiem i rodziną:

1. Diagnostowanie i analiza środowisk rodzinnych poprzez:
 - wywiad środowiskowy w rodzinie przeżywającej trudności
 - pracę socjalną polegającą na rozpoznaniu deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, zaniedbań względem dzieci oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym
2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny poprzez :
 - zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej ubogim rodzinom w ramach ustawy o pomocy społecznej
 - monitorowanie zagrożeń dotyczących sytuacji zdrowotnej dzieci poprzez kontakt i współpracę z instytucjami ochrony zdrowia
 - objęcie dożywianiem uczniów szkół podstawowych i średnich na terenie placówek oświatowych, umożliwienie rodzinom wymagających wsparcia, dostępu do specjalistów
 - wprowadzenie „Karty Dużej Rodziny” zawierającej zbiór przywilejów dla rodzin posiadających troje i więcej dzieci
3. Wspomaganie umiejętności opiekuńczo- wychowawczych rodziny poprzez:
 - umożliwienie rodzinom korzystania z pomocy asystenta rodziny, którego zadaniem jest organizowanie pracy z rodziną w miejscu zamieszkania bądź w miejscu wskazanym przez rodzinę
4. Ochrona praw rodziny i dziecka.
5. Zapobieganie uzależnieniom, udzielanie pomocy osobom uzależnionym.
6. Ochrona dzieci i młodzieży przed zaniedbaniem, przemocą, uzależnieniami i przestępczością.
7. Zapobieganie niedożywieniu i zabezpieczenie podstawowych potrzeb materialnych rodziny.
8. Eliminowanie czynników sprzyjających wykluczeniu społecznemu rodzin.
9. Podejmowanie działań w zakresie aktywności społeczno – zawodowej rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym celem umożliwienia im podjęcia zatrudnienia.
10. Podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka z pieczy zastępczej do rodziny naturalnej.

VIII. NAJWAŻNIEJSZE PRIORYTETY W REALIZACJI PROGRAMU

1. Diagnoza środowiska lokalnego i opracowanie informacji na temat warunków życia rodzin z dziećmi, a w szczególności rodzin wielodzietnych.
2. Poprawa jakości życia w rodzinach zagrożonych ubóstwem i niedostosowaniem społecznym oraz rodzinom z innymi problemami. Zapewnienie równego i sprawiedliwego dostępu do pomocy socjalnej, oświatowej i kulturalnej.
3. Ochrona dzieci i młodzieży przed zaniedbaniem, przemocą, uzależnieniami, odrzuceniem, wykołajaniem oraz przestępczością.
4. Wzmacnianie i wyszukiwanie odpowiednich zasobów tkwiących w rodzinach i dzieciach.
5. Pomoc w rozwiązywaniu życiowych problemów, wspieranie rodziców w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pomaganie osobom samotnie wychowującym dzieci.
6. Wzmacnianie roli i funkcji rodziny.

IX. SPOSOBY REALIZACJI PROGRAMU

I. Praca z rodziną.

1. Dokonanie rozpoznania warunków życia rodzin:
 - wsparcie rodzin z problemami uzależnień i przemocy,
 - wzmocnienie współpracy pomiędzy GOPS, GKRPA, Zespołem Interdyscyplinarnym, Policją, szkołami, Kościołami i organizacjami działającymi na terenie naszej gminy,
 - zapewnienie poradnictwa specjalistycznego (psycholog, pracownik socjalny, pedagog, terapeuta uzależnień.),
 - wprowadzenie asystenta rodzinnego,
 - pomoc dla rodzin nie objętych programami rządowymi w zakresie przygotowania wyprawki szkolnej,
 - możliwość dofinansowania wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży z grup ryzyka,
2. Dostarczenie usług i świadczeń pomocy społecznej rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialno- bytowych i borykających się z problemami.
3. Zapewnienie w szczególności dzieciom i młodzieży posiłków w szkole.
4. Udzielenie pomocy rodzinom poprzez wyposażenie dzieci w podręczniki i artykuły szkolne- ze szczególnym uwzględnieniem rodzin wielodzietnych i z osobami długotrwale bezrobotnymi.
5. Prowadzenie monitoringu sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnieniu swoich funkcji opiekuńczo – wychowawczych.
6. Monitorowanie sytuacji rodzin, zwłaszcza niewygodnych w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, uzależnionych, stosujących przemoc.
7. Podejmowanie działań w środowisku, praca socjalna z rodzinami w kryzysie (również związanych ze skutkami COVID-19), inicjowanie interwencji w uzasadnionych przypadkach.
8. Praca socjalna i praca asystenta rodziny z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, w celu ich powrotu do rodziny.

9. Opracowanie planu pomocy dostosowanego do indywidualnych problemów i potrzeb rodziny, praca w kontrakcie socjalnym.

II. Praca z dziećmi i młodzieżą.

Polegająca głównie na:

1. Organizacji festynów, zawodów sportowych promujących zdrowy styl życia, kółek zainteresowań, wykorzystaniu bazy kulturalno-rekreacyjnej znajdującej się na terenie gminy.
2. Udostępnieniu pomocy specjalistycznej dla dzieci z terenu gminy np. psycholog, logopeda, pedagog oraz innych instytucji działających na terenie powiatu.
3. Realizacja przez szkołę programów profilaktycznych wspierających wychowywanie dzieci i młodzieży oraz programów edukacyjno – wychowawczych, przeciwdziałających uzależnieniom i patologiom społecznym.
4. Współpraca z wszystkimi instytucjami i organizacjami mającymi na celu pomoc rodzinie i dziecku.

III. Edukacja społeczna:

1. Wspieranie imprez sportowych i rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży.
2. Wykorzystanie gminnej bazy sportowej do celów rekreacyjnych .
3. Wspieranie klubów sportowych.
4. Zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych z zakresu sportu.
5. Realizacja programów promujących zdrowy styl życia i przeciwdziałanie uzależnieniom.

IV. Adresaci programu:

1. Rodziny przezwyciężające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.
2. Dzieci i młodzież z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.
3. Osoby i instytucje działające na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.

V. Realizatorzy programu.

Realizatorami Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022 – 2024 dla Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mochowie są instytucje zawodowo zajmujące się wspieraniem i pomocą rodzinom z terenu Gminy Mochowo. Ich współdziałanie oraz profesjonalne podejście do problemów występujących w rodzinie umożliwia stworzenie spójnej i wielowymiarowej podstawy do zapewnienia bezpieczeństwa dzieciom w środowisku rodzinnym.

VI. Monitoring i ewaluacja programu

W ramach ewaluacji projektu prowadzony będzie monitoring. Głównymi obszarami monitorowania programu będą wyznaczone działania.

Monitoring realizacji programu umożliwi:

- rozpoznanie ilościowe rodzin wymagających pomocy;
- ocenę stopnia zadowolenia członków rodzin z oferowanej pomocy.

W ramach procesu monitoringu i ewaluacji uzyskana zostanie informacja czy i w jakim obszarze program wymaga aktualizacji lub zmian postawionych celów. Pozwoli zebrać również informację, które będą podstawą do planowania działań na lata następne.

VII. Harmonogram i plan realizacji działań

- budowa systemu pomocowego i wzmocnienie rodziny wymagającej pomocy
- umożliwienie dziecku wychowania się w rodzinie biologicznej;
- zapewnienie dziecku w sytuacjach kryzysowych opieki w rodzinach zastępczych lub placówkach opiekuńczo – wychowawczych;
- aktywizacja rodziców w celu przywrócenia zdolności pełnienia funkcji opiekuńczo - wychowawczych.

X. ZAKOŃCZENIE

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022 – 2024 zakłada tworzenie optymalnych warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin i poprawy jakości życia rodzin w Gminie Mochowo. Rodzinie należy stworzyć warunki do samodzielnego zmierzenia się z problemami, z którymi się boryka, tak aby mogła normalnie funkcjonować w społeczeństwie. Wspieranie rodzin zakłada, że przy pomocy osób z zewnątrz, rodzina będzie w stanie przezwyciężyć sytuację kryzysową.

Zadania określone w programie będą realizowane zgodnie z zasadą pomocniczości i uwzględnieniem podmiotowości dziecka i rodziny przy współpracy instytucji i podejmowaniu skoordynowanych działań na rzecz rodzin z terenu Gminy Mochowo.

Uzasadnienie

Zgodnie z treścią art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.) Rada Gminy, biorąc pod uwagę potrzeby, o których mowa w ust. 1, uchwała gminne programy wspierania rodziny.

Zadaniem programu wspierania rodziny jest zapobieganie dysfunkcji rodziny poprzez tworzenie systemu wspomagającego rodzinę, dzieci i młodzież, w taki sposób aby była w stanie samodzielnie zmierzyć się z własnymi problemami. Pomoc powinna mieć na celu podtrzymanie umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych poprzez wzmocnienie zasobów tkwiących w poszczególnych członkach rodziny, poprawę jakości życia rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspieranie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

System wspierania rodziny i pieczy zastępczej został utworzony także ze względu na dobro dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową.